

נקודת ראות, גיליון 54

לתת לממשלת האחדות להיכשל בעצמה

12.09.2006

אתמול נודע על הסכמה בין החמאס לפת"ח להקמתה של ממשלת אחדות לאומית על בסיס מסמך ההסכמה הלאומית (5/06) ויוזמת השלום הערבית (3/02). ישראל הודיעה כי היא תמשיך לדרוש מממשלת הרש"פ להיענות לשלושה תנאים: הכרה מפורשת בישראל, אשרור מפורש של ההסכמים הקיימים, והפסקת האלימות. מכון ראות טוען שעל ישראל לשקול להתנהל מול ממשלת האחדות כ"כתובת" הפלסטינית, גם אם אין בהקמתה משום היענות מלאה לשלוש הדרישות.

מה הסוגיה?

- "מדיניות שלוש הדרישות" נועדה ללחוץ על החמאס לקבל אותן או להביא להפלת הממשלה בראשותו.
- ואולם, הסיכוי להיענות מפורשת של החמאס לשלוש הדרישות קלוש ולישראל אין דרך חוקתית או פוליטית להפיל את ממשלת החמאס (ר' במקום החמאס לא יבוא הפת"ח).
- במסמך ההסכמה הלאומית וביוזמת השלום הערבית, עליהם מבוססת ממשלת האחדות, אין הכרה מפורשת בישראל. ואולם, יש בהם, לכאורה, הכרה משתמעת:
- מסמך ההסכמה הלאומית מתייחס להקמתה של מדינה פלסטינית בגבולות 67', מבלי להכיר בזכות קיומה של ישראל ותוך הצהרה על המשך ההתנגדות לכיבוש בגבולות 67' "בכל האמצעים".
- היוזמה הערבית קובעת שהקמתה של מדינה פלסטינית תביא להכרה ערבית בישראל, אף כי אין בה אמירה מפורשת לגבי הכרה פלסטינית.
- שליטתו של החמאס במועצה המחוקקת מבטיחה שגם ממשלת אחדות עם הפת"ח לא תוכל להתוות מדיניות שאינה מקובלת על החמאס (ר' בלי חמאס – אין כתובת פלסטינית).

למה זה חשוב? למה עכשיו?

- לאחר מלחמת לבנון ופרסום דו"ח ועדת ההתכנסות, נראה שלישראל אין סדר יום מדיני כלפי הפלסטינים.
- קיומה של רש"פ ככתובת היא הכרח בכל תרחיש מדיני: מו"מ, צעדים חד-צדדיים או שמירת הסטטוס-קוו.
- השילוב של העדר סדר יום מדיני ומדיניות שלוש הדרישות עלולות להביא להפתעה אסטרטגית בדמות קריסת הרש"פ, פירוקה מרצון, אינתיפאדה שלישית או יוזמה מדינית חדשה.
- ממשלת הרש"פ היא הגוף היחיד שיכול להוות "כתובת" מדינית עבור ישראל.
- ללא נוכחות משמעותית של החמאס, הרש"פ לא תוכל להיות "כתובת" (ר': בלי החמאס אין כתובת).
- ממשלת אחדות פלסטינית עשויה לשמש כ"כתובת" של ישראל.

כיווני חשיבה ופעולה

- לאור כינונה הצפוי של ממשלת האחדות, על ישראל לבחון מחדש את מדיניותה כלפי הרש"פ גם ללא הכרה מפורשת בה. השיקולים המרכזיים בהקשר זה הם:
- **"כן כתובת"** – ממשלת אחדות פלסטינית הכוללת אנשי פת"ח עשויה לאפשר לישראל להתנהל מול הרש"פ ולחזק את יכולותיה ככתובת אפקטיבית בגדה וברצועה.
- **"לא שותף"** – ספק אם יש בסיס למו"מ עם ממשלת אחדות אשר מבוססת על מסמך ההסכמה הלאומית. המסמך מנוגד לכאורה למפת הדרכים ומהווה נסיגה מעקרונות יסוד של התהליך המדיני.
- **שייכשלו בעצמם** – בשלב זה אין ודאות שממשלת אחדות לאומית אכן תקום או שתוכל לתפקד לנוכח חילוקי הדעות בקרב הפלסטינים. ישראל לא חייבת לשמש כאמתלה לאי הקמתה של ממשלה כזו.
- **שלא נישאר לבד** – מדיניות ישראל עלולה להפוך ללא רלבנטית אם הקהילה הבינ"ל תתנהל מול ממשלת האחדות.

למקורות נוספים ראו אתר מכון ראות www.reut-institute.org.